

Peter van der Ende

Senior-onderzoeker Lectoraat Rehabilitatie
Hanzehogeschool Groningen

p.c.van.der.ende@pl.hanze.nl

Website: www.ouderschap-psychiatrie.nl

*Strategieën voor
ouderschap voor mensen
met een Borderline
Persoonlijkheidsstoornis*

Onderwerpen

1. Ernstige Psychische Aandoeningen (EPA)
2. Ouderschap
3. (Korte oefening)
4. Rehabilitatie en persoonlijk herstel (recovery)
5. Strategieën
6. Ouderschap met succes en tevredenheid

Carla is een alleenstaande moeder met borderline problematiek die een half jaar opgenomen is geweest in een psychiatrische kliniek en nu het ouderschap over haar twee kinderen, van hun oma weer aan het terugkrijgen is

Karin is af en toe psychotisch. Zij is moeder van drie kinderen. In psychotische periodes brengt ze haar kinderen bij de ouders van hun vriendjes.

Ernstige Psychische Aandoeningen (EPA)

Borderline
Persoonlijkheids
Stoornis

Overige kenmerken

- Beperkingen in functioneren GAF- scores (Global Assessment of Functioning, As V DSM-IV, nu aantekeningen met betrekking tot belemmerd functioneren)
- Duur van de problematiek

- **Betekenis voor de cliënt
en voor het kind**

Achtergronden, Risico's

- Promiscue
- Seks op jongere leeftijd
- Meer verkrachtingen en gedwongen seks
- Impulsieve seks
- Minder condoom gebruik
- (Sansone & Sansone 2011)

en ja.....

**....daar komen kinderen
van**

An abstract graphic element consisting of several overlapping, wavy, blue shapes that resemble stylized waves or flowing water. The shapes are rendered in different shades of blue, creating a sense of depth and movement. They are positioned in the lower right quadrant of the slide, partially overlapping the text.

Ouderschap (Kendall & Bloomfield, 2004)

- empathie
 - begrip
 - controle
 - emotie
 - genegenheid
 - discipline
 - grenzen
 - spanningen
- acceptatie van
zichzelf
- leren
- kennis
- organiseren van
activiteiten
- balans ouderschap en
eigen 'leven'

Moeders en natuurlijk ook vaders

Symptomen dreigend voor het kind

Ouder

- Sterk wisselende stemmingen
- Impulsiviteit
- moeite boosheid te beheersen
- dissociatieve verschijnselen.

Kind

- zelfbeeld ontwikkelt onvoldoende
- structuur en grenzen ontbreken
- angsten
- onvoldoende sociale ontwikkeling

Ouder met psychische
aandoeningen:
VERWAARLOZING EN
GEWELD ???

Hulpverlener:
LOYALITEIT CLIËNT
VERSUS
VERANTWOORDELIJKHEID KIND

- 50 filicides per 3 jaar = 15 per jaar

-in de media 50 per jaar-

- psychiatrische diagnostiek vaak achteraf

Handvest van Grondrechten van de Europese Unie

Een ieder heeft recht op lichamelijke en geestelijke integriteit.

Verbod van eugenetische praktijken, met name die welke selectie van personen tot doel hebben

Feiten en cijfers (Trimbosinstituut)

- Naar schatting 100.000 mensen met borderline stoornis
- minder dan 1% van de bevolking
- Ong. de helft heeft één of meer kinderen
- Ong. 25% van ouders met psychische aandoeningen in mijn onderzoek heeft borderline stoornis

Verlies ouderlijk gezag

- Bij ernstige psychische aandoeningen in Amerika, Australië 60%
- Kinderen van ouders met welke problemen dan ook
 - in Nederland 102 kinderen per 10.000 uit huis gezet
 - VS: 66 kinderen

Rehabilitatie

Mensen met psychiatrische beperkingen helpen beter te functioneren in de omgeving van hun keuze met zo min mogelijk professionele hulp (Anthony en Farkas, 1991)

Probleemgericht → Ontwikkelingsgericht

Individuele Rehabilitatie Benadering (IRB)

- Veranderdoelen op terreinen van wonen, werken, leren en **SOCIALE CONTACTEN**
- Verkennen (doelvaardigheidsbepaling), kiezen, verkrijgen en **BEHOUDEN**
- Rollen innemen: studentrol, arbeidsrol
OUDERROL

Eigen herstel (recovery)

- “ de unieke persoonlijke processen waarin mensen met psychische beperkingen proberen om de draad weer op te pakken en hun leven opnieuw inhoud en richting geven” Boevink e.a. (2008)

Strategieën voor ouderschap van mensen met psychische aandoeningen

FONDS
PSYCHISCHE
GEZONDHEID

Dit onderzoek is gesubsidieerd door het Fonds Psychische Gezondheid.

Open vragen I

- Hoe ervaart u uw ouderschap?
- Wanneer vindt u iemand een goede ouder?
- Hoe geeft u ouderschap vorm in combinatie met psychische belemmeringen?

Open vragen II

- Wat is het meest uitdagend geweest voor u als ouder? En het meest helpend?*
- Wat betekende het hebben van kinderen voor uw leven of uw geestelijke gezondheid?*
- Wat hielp u om te slagen als ouder?*

27 ouders met ernstige psychische aandoeningen geïnterviewd

Bevindingen

- Het hebben van kinderen geeft structuur
- Extra goed doen als compensatie
- Inzichten om lasten te delen
- Communicatie over problematiek met kind is ingewikkeld

Alleenstaande moeder met kind van vier:

- *“Maar je krijgt ook wel heel veel terug. Het moederschap dat geeft ook veel voldoening en ja, eigenlijk is het ook sinds ik moeder ben dat ik zo stevig op mijn pootjes sta als nu, zeg maar. Het heeft mij wel heel erg veranderd”*

Conclusies (1)

- Ouders met psychische aandoeningen komen in hun kracht door het kind omdat ze bij de les moeten blijven.
- Het opvoeden biedt de ouder een basis voor maatschappelijke participatie
 - via school
 - via vriendschappen kind.

Conclusies (2)

- Samen zijn en samen activiteiten ontplooiën geven beiden levenskracht.
- Loyaliteit en solidariteit met een eigen kind geven kracht om door te gaan.

Strategieën

- hun toewijding tot hun kinderen en de manier waarop kinderen hun leven verrijken en structureren
- vinden van een balans
- steun bij het ontwikkelen van hun ouderschap

Ouderschap met succes en tevredenheid

Marrie Venderink,
Peter van der Ende

Oefening

Uitgangspunten

- Eigen mogelijkheden ouders centraal
- Gebaseerd op Individuele
Rehabilitatie Benadering (IRB)
- Gemiddeld 1 jaar 1 uur per week/14
dagen
- Hulpverleners op MBO, HBO-
universitair niveau

Methode

Drie cliëntenwerkboeken “Ouderschap met succes en tevredenheid (OST)”

- I Huidig functioneren van de ouder
- IIa Versterken van de ouderrol
- IIb Hernemen of uitbreiden van de ouderrol

I. Huidig functioneren van de ouder

- Wie ben ik en wie is mijn kind?
- Tevredenheid en succes
- Steun, zelfvertrouwen en verwachtingen

Ila. Versterken van de ouderrol

voor ouders die met hun kind wonen

- Wie stellen eisen aan de ouder?
- Wat vraagt de ouderrol van *deze* ouder?
- Oplossingen kiezen
- Succesvol en tevreden ***blijven***

Ilb. Hernemen / uitbreiden van de ouderrol

voor ouders die apart van hun kind wonen

- **Wensen van de ouder**
- **Mogelijke activiteiten en situaties**
- **Wie stellen eisen?
Welke?**
- **Wie helpt /
oplossingen kiezen**

Aanbevelingen

- Specialisten, Hbo'ers en Mbo'ers inzetbaar bij Begeleid Ouderschap
- Inleven in perspectief van de ouders
- Milieu benadering informele netwerken en professionele steun

Praktische handvatten

- Mogelijkheden van deze ouders ontdekken via open vragen
- Vragen waar belemmeringen zijn
- Wat zij willen ontwikkelen in hun ouderschap
- Hoe zij deze ontwikkelingen willen realiseren

Stellingen

- Ouders die recent gescheiden zijn vormen evenzeer een risico voor hun kinderen als ouders die een psychische aandoening hebben.
- Het informele netwerk tezamen met het professionele aanbod kunnen voldoende steun bieden aan ouders met psychiatrische beperkingen.

Evaluatie van de methodiek

**Ouderschap met Succes
en Tevredenheid**

Vraagstelling bij Nieuwe methodiek

- Wat is het resultaat van begeleiden van hulpverleners die met “Ouderschap met Succes en Tevredenheid (OST)” getraind zijn ?
- Succes
- Tevredenheid
- Eigen kracht/regie (empowerment)
- Kwaliteit van leven

Empowerment

- **Attitudes**
- **Informele participatie**
- **Vaardigheden en kennis**

Evaluatie methodiek

- 6 instellingen (GGz of BW)
- 11 ouders in experimentele groep – Ouderschapsbegeleiding
- 15 ouders in controle groep “Care As Usual”
- Nulmeting + na een jaar een eindmeting

Resultaten

- Toename tevredenheid ouderschap in experimentele groep. Controle groep niet
- Het succes in ouderschap, aangegeven door hulpverleners en verwanten bevestigt de tendensen niet.

-vervolg resultaten-

- Empowerment valt in de experimentele groep iets terug, terwijl de controle groep iets verbetert volgens hulpverleners.
- De kwaliteit van leven is in de experimentele groep verbeterd.
- Subjectief gegeven: Alle 11 ouders en hun hulpverleners van de experimentele groep positief

Referenties

1. Van der Ende, P. C., Van Busschbach, J. T., Wiersma, D., & Korevaar, E. L. (2011). Ouders met ernstige psychische aandoeningen. Epidemiologische gegevens. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 53(11), 851–856
2. Van der Ende, P. C., Korevaar, E. L., van Busschbach, J. T. & van Weeghel, J.(2014) Strategies for parenting of people with psychiatric disabilities. Submitted
3. Van der Ende P.C. ,Van Busschbach J.T., Nicholson J., Korevaar, E.L. ,Van Weeghel, J. (2014). Parenting and psychiatric rehabilitation: Can parents with severe mental illness benefit from a new approach?
4. Kendall, S., & Bloomfield, L. (2005). Developing and validating a tool to measure parenting self-efficacy. *Journal of Advanced Nursing*, 51(2), 174–181.
5. Ende, P.C. van der, Dalsum, L.A. van, Doezé R. & Korevaar, E.L. (2015). Kinderen van ouders met psychische problemen kijken terug op jeugdervaringen. *Tijdschrift Participatie en Herstel*, no. 1, maart 2015, pag. 41-49.
6. Venderink, M.M. en P.C. van der Ende (2006). Ouderschap met succes en tevredenheid. Groningen: Cenzor-GGz Groningen en Lectoraat Rehabilitatie Hanzehogeschool.

Reacties / vragen:

p.c.van.der.ende@pl.hanze.nl

Websites:

www.ouderschap-psychiatrie.nl

www.pcvanderende.nl

